

25—26 april

Debatter m. m.

Onsdagen den 25 april		Sid.
Avdragsrätt för studieunderstöd m. m.	6	
Interpellation av fru Svenson ang. anslag för vävkurser, m. m.	16	

Torsdagen den 26 april

Svar på interpellation av herr Persson, Helmer, ang. förslag till årets riksdag om fyra veckors semester för vissa arbetstagar-grupper	20

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 25 april

Gemensamma omröstningar:	
ang. anslag till bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek	3
ang. särskilt stöd åt det mindre jordbruket	4
Statsutskottets utlåtande nr 62, ang. vissa frågor rörande totalförsvarets upplysningsverksamhet m. m.	6
— nr 64, ang. fortsatt disposition av vissa äldre anslag: ecklesiastikdepartementet	6
— nr 65, ang. anslag för vissa beredskapsåtgärder m. m.	6
Bevillningsutskottets betänkande nr 33, ang. avdragsrätt för studieunderstöd samt för amortering av studieskuld m. m.	6

Onsdagen den 25 april

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Herr *Ringaby* anmälde, att han åter infunnit sig vid riksdagen.

Upplästes två till kammaren inkomna ansökningar, vilka jämte därvid fogade läkarintyg voro så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med stöd av bilagda läkarintyg får undertecknad anhålla om ledighet från riksdagsarbetet tiden 25/4—29/4 1962.

Nybro den 23 april 1962.

Bertil Petersson

Att riksdagsman *Bertil Petersson*, Nybro, på grund av sjukdom (influenta) är oförmögen till arbete från och med den 25/4 1962 till och med den 29/4 1962 intygas.

Nybro den 23/4 1962.

Harald Beronius

leg. läkare

Till riksdagens första kammare

Under hänvisning till bifogade läkarintyg får jag härmed anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under där angiven tid.

Stockholm den 17 april 1962.

Östen Undén

Ledamoten av riksdagens första kammare utrikesminister *Östen Undén* är på grund av ögonsjukdom (ablatio retinae oc.dx) förhindrad att delta i riksdagsarbetet under tiden 18 april t. o. m. 31 maj 1962, vilket härmed intygas.

Stockholm den 16 april 1962.

G. Karpe

leg. läkare

De begärda ledigheterna beviljades.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 60 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna I: 103 och II: 144, till Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat, att i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 103 och II: 144, till Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 68.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Herr *Nilsson, Ferdinand*, anmälde, att han avsett att rösta men dock markerats såsom frånvarande.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 401, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 103 ja och 118 nej samt att båda kamrarnas samman-

räknade röster befunnits utgöra 177 ja och 186 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av jordbruksutskottet i dess memorial nr 12 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må

A. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 492 och II: 574 samt I: 496 och II: 570, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att för utbetalande av arealtillägg skall gälla nuvarande skala;

B. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 496 och II: 570, såvitt nu är i fråga, besluta att beträffande arealtillägg till nytillträdande jordbrukare hittillsvarande bestämmelser skall gälla;

C. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 496 och II: 570 samt I: 499 och II: 571, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att leveranstillägget för mjölk skall utgå efter nu gällande regler;

D. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 495 och II: 578 samt I: 496 och II: 570 ävensom I: 499 och II: 571, sistnämnda båda motionspar såvitt nu är i fråga, besluta att det extra mjölkpristillägget i norra Sverige skall utgå med nu gällande belopp;

E. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 492 och II: 574, I: 496 och II: 570 samt I: 499 och II: 571, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln till Särskilt stöd åt det mindre jordbruket anvisa ett förslagsanslag av 95 000 000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att

A. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 496 och II: 570 ävensom med avslag å motionerna I: 492 och II: 574, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, arealtillägg skall utgå enligt följande skala:

Areal, ha	Areal tillägg kronor/år
2,0— 3,0	250
3,1— 4,0	375
4,1— 7,0	500
7,1— 8,0	375
8,1—10,0	250

B. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 496 och II: 570, såvitt nu är i fråga, arealtillägg skall utgå även till nytillträdande jordbrukare i enlighet med vad utskottet anfört i det föregående;

C. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 496 och II: 570 ävensom med avslag å motionerna I: 499 och II: 571, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, leveranstillägg för mjölk skall utgå med 5 öre per kilogram för leveranskvantiteterna 1 001—9 000 kilogram per år och med 400 kronor per år för leveranskvantiteterna 9 000—15 000 kilogram, varefter för leveranser överstigande 15 000 kilogram per år en minskning skall ske med 4 öre per kilogram;

D. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 496 och II: 570, såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 495 och II: 578 samt I: 499 och II: 571, sistnämnda motionspar såvitt nu är i fråga,

1) för det extra mjölkpristillägget i norra Sverige nu sammanlagt utgående belopp skall höjas med 4 000 000 kronor; samt

2) anhålla hos Kungl. Maj:t om fördelning av det extra mjölkpristillägget mellan de olika områdena i enlighet med vad utskottet i det föregående anfört;

E. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 496 och II: 570 ävensom med avslag å motionerna I: 492 och II: 574 samt I: 499 och II: 571, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, å riksstaten för budgetåret

1962/63 under nionde huvudtiteln till Särskilt stöd åt det mindre jordbruket anvisa ett förslagsanslag av 105 000 000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen uppläst, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 71;
Nej — 73.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 402, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 111 ja och 110 nej, samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 182 ja och 183 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Justerades protokollen för den 10, 11 och 13 innevarande månad.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Kling* från och med den 27 april till och med den 10 maj för utrikes tjänsteresa.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 136, i anledning av väckta motioner om processuell rättshjälp; och

nr 165, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m.

Anmälades och godkändes allmänna beredningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 164, till Konungen i anledning av väckta motioner angående utredning rörande statligt stöd till de kristna samfundet.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 153, med förslag om återföring av vissa enligt lagen om allmän sjukförsäkring m. m. fonderade medel;

nr 155, med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648), m. m.;

nr 158, angående godkännande av konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge angående in-
drivning av underhållsbidrag, m. m.;

nr 160, angående avveckling av rekognitionsavgifterna till Danviks hospital;

nr 161, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 30 § lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse m. m.; och

nr 163, med förslag till lag angående förbud mot sämjedelning av fast egendom.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 164, om överlåtelse av viss kronan tillhörig mark.

Föredrogos och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 165, dels med förslag till lag om särskilda förmåner för vissa internationella organisationer m. m., dels ock angående godkännande av det fjärde tilläggsprotokollet till den allmänna överenskommelsen rörande Europarådets privilegier och immunitet.

Föredrogos och hänvisades motionen nr 699 till bankoutskottet samt motionerna nr 700 och 701 till särskilda utskottet.

Föredrogos och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden nr 11 och 12, statsutskottets utlåtanden nr 5, 10 och 63, bevillningsutskottets memorial nr 42, bankoutskottets utlåtande nr 16, första lagutskottets memorial nr 31, tredje lagutskottets utlåtanden nr 21—23 samt jordbruksutskottets utlåtande nr 11.

Ang. avdragsrätt för studieunderstöd m. m.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor rörande totalförsvarets upplysningsverksamhet m. m.;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; och

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för vissa beredskapsåtgärder under budgetåret 1962/63 m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. avdragsrätt för studieunderstöd m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 33, i anledning av väckta motioner angående avdragsrätt för studieunderstöd samt för amortering av studieskuld m. m.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 276, av herrar *Ragnar Bergh* och *Ebbe Ohlsson*, samt II: 351, av herr *Palm m. fl.*, vari hemställdes, att riksdagen måtte för sin del besluta sådana ändringar i kommunalskattelagen, att avdragsrätt medgaves för studiekostnader enligt i motionerna uppdragna riktklinjer;

2) de likalydande motionerna I: 340, av herrar *Hilding* och *Per-Olof Hanson*, samt II: 349, av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*, vari anhöllits, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i skattelagstiftningen, att mindre inkomster, som studerande förvärvade på arbete under ferier, bleve skattefria, och således antaga i motionerna infört förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

3) de likalydande motionerna I: 458, av herrar *Ragnar Bergh* och *Svenings-*

son, samt II: 532, av herrar *Bengtsson* i Göteborg och *Nilsson* i Svalöv, vari föreslagits, att riksdagen skulle antaga i motionerna infört förslag till lag angående ändrad lydelse av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); samt

4) de likalydande motionerna I: 463, av herr *Hilding* och fru *Hamrin-Thorell*, samt II: 536, av herr *Gustafson* i Göteborg och fru *Nettelbrandt*, vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om proposition rörande avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande.

Det i motionerna I: 458 och II: 532 framställda yrkandet syftade till att åstadkomma avdragsrätt vid taxeringen för periodiskt understöd till studerande.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 276, av herrar *Ragnar Bergh* och *Ebbe Ohlsson*, samt II: 351, av herr *Palm m. fl.*, om rätt till avdrag vid beskattningen för studiekostnader;

2) de likalydande motionerna I: 340, av herrar *Hilding* och *Per-Olof Hanson*, samt II: 349, av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*, om skattefrihet för studerandes ferieinkomster;

3) de likalydande motionerna I: 458, av herrar *Ragnar Bergh* och *Svenings-*
son, samt II: 532, av herrar *Bengtsson* i Göteborg och *Nilsson* i Svalöv, om avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande; ävensom

4) de likalydande motionerna I: 463, av herr *Hilding* och fru *Hamrin-Thorell*, samt II: 536, av herr *Gustafson* i Göteborg och fru *Nettelbrandt*, om avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande;

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Hagberg*, *Gösta Jacobs-*
son, *Nilsson* i Svalöv och *Björkman*, vil-

Ang. avdragsrätt för studieunderstöd m. m.

ka, under återopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 276 och II: 351, ansett, att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte med beaktande av de i motionerna anförda synpunkterna utarbeta och för 1962 års höstriksdag framlägga förslag till sådana ändringar i kommunalskattelagen, att avdragsrätt medgäves för studiekostnader;

II) av herrar *Stefanson, Lundström, Gustafson* i Göteborg och *Christenson* i Malmö, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 276 och II: 351 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag om en reform av studiekostnadernas behandling i skattehänseende, inebärande rätt till avdrag för amortering av studieskuld;

III) av herrar *Stefanson, Lundström, Sundin, Gustafson* i Göteborg, *Christenson* i Malmö och *Eriksson* i Bäckmora, vilka, under återopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 340 och II: 349, ansett, att utskottet bort tillstyrka den i motionerna föreslagna författningsändringen, avseende skattefrihet för studerandes ferieinkomster, och att utskottet således bort under 2 hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 340 och II: 349 måtte antaga det i motionerna intagna förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); samt

IV) av herrar *Hagberg, Stefanson, Lundström, Gösta Jacobsson, Sundin, Gustafson* i Göteborg, *Nilsson* i Svalöv, *Christenson* i Malmö, *Eriksson* i Bäckmora och *Björkman*, vilka, under återopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 458 och II: 532 ävensom de likalydande motionerna I: 463 och II: 536, samtliga motioner avseende frågan om avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande, ansett, att utskottet bort under 3 och 4

hemställa, att riksdagen i anledning av nyssnämnda motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om proposition rörande avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande.

Herr **HAGBERG** (h):

Herr talman! Ett gammalt slitstarkt argument bland många, när det gäller att avstyrka reformer i den direkta beskattningen, har varit hänvisningen till att den eller den åtgärden, exempelvis en utvidgad avdragsrätt, komme att gynna de högre inkomsttagarna, som det brukar heta. Därmed har saken på det hela taget varit klar; ytterligare bevisning har ansetts onödig. Att reformen i det konkreta fallet också skulle gynna de lägre inkomsttagarna brukar besynnerligt nog i sammanhanget komma en liten smula i skymundan och spela en betydligt mindre roll.

Den invändning, som jag har uppehållit mig vid har fått göra tjänst även när man resonerat om avdragsrätt för studieunderstöd och liknande ting, som vi nu skulle ägna några minuter åt. Vi har framför oss årets upplaga av bevillningsutskottets betänkande i ämnet.

Betänkandet är traditionellt negativt och således helt i sin ordning. På en punkt — uppseendeväckande nog — skiljer sig dock detta dokument från tidigare editioner. Det argument jag talade om är inte med denna gång. Jag påpekar detta, för den händelse kammarens ledamöter eventuellt inte skulle ha observerat det.

I fjol avstyrkte bevillningsutskottets majoritet reformen med hänvisning till att en sådan avdragsrätt bleve effektivast för dem som hade de största inkomsterna och, som bevillningsutskottet skrev i fjol, »följaktligen får anses vara i minst behov därav». Till yttermera visso betecknades ett dylikt förhållande som en »irrationell faktor». I år gör man inte några dylika uttalanden. Felet i ett sådant här betraktelsesätt, vilket som jag har påpekat brukar komma till användning även i andra skattesammanhang, är dock, tycker jag, ganska påtagligt. Den nämnda effekt, som bevill-

Ang. avdragsrätt för studieunderstöd m. m.

ningsutskottet i fjol talade om, är endast en följd av att vi har en progressiv inkomstskatt. Detta är ju klart och borde ligga i sakens natur, vilket torde vara uppenbart för var och en, som tränger in i detta problem. Men resonemanget kan precis lika väl vändas om, nämligen på det här sättet: den, som har högre inkomster och alltså högre marginalskatt, måste självfallet tjäna ihop ett vida större belopp för att amortera samma skuld som en lägre inkomsttagare kan bestrida med en mindre summa. Utskottets tidigare tankegång omöjliggör, såvitt jag kan se, konsekvent tillämpad, varje hänsynstagande till utgifter för inkomsternas förvärvande. Den hittillsvarande argumenteringen från utskottsmajoritetens sida på denna punkt har emellertid nu undanskjutits. Om detta skett på grund av en tillfällighet eller om det är fråga om en reell åsiktsförändring beträffande det tidigare standardargumentets värdebeständighet, därom vågar jag självfallet inte ha någon mening.

Man har emellertid från utskottets sida andra invändningar till hands. Man menar, att en avdragsrätt skulle innebära »ett genombrytande av den eljest vid beskattningen upprätthållna principen, att avdrag ej medges för kapitalavbetalning på skuld». Detta argument är väl dock knappast relevant till de motioner, som här avses, nämligen I: 276 och II: 351.

I dessa föreslås en lättnad av innebörd att avdragsrätt för studiekostnader medges genom schablonmässigt bestämda avdrag, sedan vederbörande trätt ut i förvärvslivet. Det talas alltså om studiekostnader och inte om studieskulder. Härmed faller också, tycker jag, utskottsmajoritetens hänvisning till beslutet vid förra årets riksdag, då man genomförde systemet med direkta bidrag från staten för erläggande av amorteringar å vissa studieskulder.

Enligt motionärernas och reservanternas mening bör studiekostnader i väsentlig utsträckning anses som omkostnader för intäkternas förvärvande. Avdragsrätt för sådana kostnader står som

alla vet helt i överensstämmelse med skattelagens inkomstbegrepp. Det är som jag redan antytt ofrånkomligt att det avdragsgilla beloppet måste fastställas efter schablonmässiga grunder. Det finns nog ingen annan väg att gå. Ett totalbelopp på 3 000 kronor för varje studieår vid på normaltid avlagd examen bör, tycker vi, vara en utgångspunkt. För säkerhets skull, herr talman, vill jag än en gång understryka att detta schablonavdrag inte har något samband med amortering av skuld. Jag måste göra detta förnyade påpekande med hänsyn till den skrivning som förekommer i betänkandet. Detta om detta.

Så till slut bara ett par ord om de motionsvis framställda yrkandena rörande avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande. Inte heller här har utskottet velat ge något på hand. Man menar, att behovet av en dylik avdragsrätt numera är betydligt mindre än tidigare. Man hänvisar även i detta sammanhang till förra årets riksdagsbeslut. Men, ärade kammarledamöter, jag måste nog för egen del ge uttryck åt en liten smula överraskning över att utskottsmajoriteten anser sig böra lägga en dylik kvantitativ bedömningsgrund på ett viktigt skatteproblem.

Därmed må emellertid förhålla sig hur som helst. Motiveringen för avdragsrätt för periodiskt understöd över huvud taget är självfallet att givarens, observera givarens, skatteförmåga genom understödet anses nedgå i motsvarande grad. Denna minskning av givarens skatteförmåga kan givetvis i och för sig inte vara beroende av hur mottagaren använder understödet. Inskränkningen av avdragsrätten är därför ett uppenbart brott mot skatteförmågeprincipen. Redan därför borde avdrag få göras för understöd till studerande. Lämpligen bör man uppställa krav på att mottagaren skall ha nått viss ålder för att avdrag skall medges. Här kan man naturligtvis diskutera åldersgränsen, men jag vill erinra om att 1944 års allmänna skattekommitté, som var inne på dessa linjer, föreslog 17 år som en lämplig åldersgräns, och det är kanske riktigt.

Herr talman! Med dessa ord hemställer jag om bifall till reservationerna nr I och IV, knutna till detta bevillningsutskottets betänkande.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Som den föregående ärade talaren framhöll är detta inga nya frågor. De har behandlats av riksdagen tidigare men återkommer ånyo emedan frågan om studiekostnaderna för varje år blir alltmera betydelsefull för många människor, eftersom kravet på studier stiger år från år.

Jag kan i vissa avseenden instämma med vad herr Hagberg sade och skall inte förlänga debatten med att ytterligare utveckla synpunkterna på avdragsrätten för periodiskt understöd till studier. Låt mig bara säga att jag är något förvånad över att utskottet anser att behovet av sådan avdragsrätt skulle ha minskats, sedan 25 procents avskrivning på studieskulder medgivits.

Jag tror inte detta är riktigt. Tvärtom tror jag att man med det system som nu råder stimulerar till ökad skuldsättning under studierna. Då ju staten betalar 25 procent av studielånen men föräldrarna eller den studerande inte har någon avdragsrätt eller någon möjlighet att tillgodogöra sig någon stimulans för det bidrag som kan ges från föräldrarna, blir följderna att allt fler och fler lånar pengar genom garantilån eller andra studielån i stället för att utnyttja den hjälp som skulle vara möjlig från föräldrarnas sida. Bidrag från föräldrarna skulle också ha betydelse för framtiden genom att den studerande kommer ut i livet utan en så stor skuldsättning som han annars får. Jag tror därför inte att det av utskottet anförda skälet är hållbart. När denna avskrivningsrätt tillkom upphörde åtskilliga föräldrabidrag att utgå, och man övergick i stället till att söka lån.

I detta sammanhang aktualiseras också frågan om avdragsrätt för amortering av studieskulder. Om det system som antogs i fjol har vi från vår sida redan tidigare i olika sammanhang anfört att

Ang. avdragsrätt för studieunderstöd m. m.

vi inte ansett det vara någon tillfredsställande lösning. Detta gäller inte minst därför att avskrivningsrätten ju endast avser *vissa* studieskulder. Det komplex av frågor som berör studieskulder behandlas i skatteavseende bör därför enligt vår mening tas upp i samband med den stora reformen om det statliga stödet till högre studier, om vilken man för närvarande har en utredning i gång. Det vore naturligt att denna utredning också sysslade med beskattningsfrågan, men enligt sina direktiv är utredningen förhindrad att gå in på skattefrågorna. Detta är skälet till att vi i en reservation begärt en särskild utredning om den tekniska utformningen av avdragsrätt för studieskulder.

Låt mig till slut säga några ord om den motion och den reservation som gäller studerandes ferieinkomster. Här har begärts att för studerande skall gälla samma rätt som för andra som på grund av nedsatt skatteförmåga kommer under existensminimum. Att de som studerar har nedsatt skatteförmåga är ju naturligt, och om deras inkomster under ferierna understiger existensminimum tycker vi att de bör åtnjuta den förmån som kommer andra till del.

Nu räknar utskottet upp åtskilliga skäl till att detta skulle vara onödigt. Jag kan inte finna annat än att de förmåner som utskottet räknar upp — om man undantar ett enda fall — gäller *alla* skattebetalare, *alla* medborgare. Jag tycker det är rimligt och ett allmänt intresse att studerande genom egna inkomster försöker att i största möjliga mån bidra till sina studiekostnader. Om ferieinkomsterna därför är så pass låga att de understiger existensminimum, kan jag inte finna att det är orimligt att staten ger dem den lilla uppsmuntran som motionärerna och reservanterna föreslår.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationerna II, III och IV.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Så här kort tid efter påskferierna är man inte särskilt trim-

Ang. avdragsrätt för studieunderstöd m. m.

mad för att gå in i närkamp med vare sig motionärerna eller reservanterna, men i den situationen befinner sig tydligen även de tidigare talarna herr Hagberg och herr Lundström, och jag kan i likhet med dem nöja mig med att göra en kort hänvisning till vad utskottet framhåller.

Vi har så ofta diskuterat dessa frågor i denna kammare, att det väl endast är några få av nykomlingarna som inte upplevt detta och inte har kännedom om de argument som framförts. Herr Hagberg uppehöll sig mest vid frågan om avdragsrätten, och där har utskottsmajoriteten och reservanterna principiellt olika ståndpunkter. Vi har inte velat acceptera avdragsrätten som princip utan var därför tillfreds när finansministern vid fjolårets riksdag inbjöd kammaren att ta ställning till det bidragssystem som nu gäller för amortering av studieskulder. Herr Hagberg framhöll, att det är många upplagor av utskottsbetänkanden som har presenterats här i kammaren, och detta års betänkande är lika negativt som de tidigare editionerna. Ja, det är negativt ur den synpunkten att vi inte har velat, som jag nämnde, acceptera själva systemet med avdragsrätt. Då frågade herr Hagberg: »Varför saknas det tidigare standardargumentet, att avdrag i högre grad skulle gynna de högre inkomsttagarna, i årets edition av bevillningsutskottets betänkande?» »Har majoriteten», frågar herr Hagberg, »uppgivit sin gamla ståndpunkt?» På den frågan torde jag kort och gott kunna svara nej. Vi har i varje fall inte funnit anledning att upprepa argumentet i år, eftersom vi så nyligen som år 1961 har infört ett system för bidrag till amortering av vissa studieskulder, och det har inte funnits någon anledning att släpa med ett gammalt argument, eftersom vi anser oss vara tillfreds med det system som nu gäller.

Det kan finnas anledning att i detta sammanhang erinra om att skattelagssakkunniga, som hade till uppgift att pröva denna fråga, för inte så många år sedan också fann det betänkligt att ge-

nomföra ett avdragssystem för finansiering av studiekostnader, men eftersom deras direktiv var så snävt hållet var det inte möjligt för dem att lägga fram ett förslag om ett bidragssystem, utan finansministern tog det hela i sina egna händer. Och det blev ett förslag som, såvitt jag vill minnas, vann uppskattning från de hörda remissmyndigheterna som i regel var sådana som har med akademici att göra.

När det gäller avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande framhåller utskottet i år att det inte haft anledning att inta någon annan ståndpunkt, eftersom denna fråga är av mindre betydelse då vi har fjolårssystemet genomfört. Utskottet framhåller också att härtill kommer en mera omfattande stipendiegivning än tidigare och anför dessutom — jag tror man bör uppmärksamma det — att det för närvarande finns en studiesocial utredning som har att beakta den sidan av saken. Eftersom denna utredning har signalerat att den kan komma att framlägga förslag redan under innevarande år, finns det säkert skäl att vänta och se vad den kommer att prestera för att underlätta täckandet av studiekostnaderna.

Den fråga, som herr Lundström närmast berörde, gäller slutligen skattelindring för de inkomster som studerande kan förvärva under ferier. Det är klart att inkomstbelopp som skall kunna förvärvas under en kort ferietid inte kan komma att uppgå till så höga belopp, men möjligt är att vissa studerande kan komma upp i inkomster som överstiger bottenavdraget och följaktligen blir beskattade. Men jag hänvisar till vad utskottet framhållit, nämligen att det sedan en höjning av ortsavdragen genomförts är klart att det blir färre som kan drabbas av en sådan beskattning. Jag är alldeles övertygad om att frågan om just skattelindring för de små inkomsttagarna kommer att prövas i ett annat, större sammanhang. Utskottet har därför inte heller funnit anledning att tillmötesgå motionärerna på denna punkt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bi-

fall till utskottets hemställen på samtliga punkter.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag fattade herr Eriksson så att han egentligen inte särskilt helhjärtat kunde försvara att studerandes ferieinkomst, som något överstiger bottenavdraget, skall beskattas. Jag tar detta som ett tecken på att om man fortsätter med att väcka den motion det här gäller ytterligare någon gång kanske herr Eriksson och åtskilliga med honom ändrar mening så att man kan nå framgång på denna punkt. Jag tror f. ö. inte att det finns någon som kan anse det rimligt att beskatta de små inkomster, överstigande bottenavdraget, som studerande kan förvärva under ferierna, i den mån inkomsterna i fråga understiger existensminimum. Motionärerna har här anfört så pass rimliga skäl att de borde vinna beaktande.

Sedan vill jag ännu en gång understryka att studiesociala utredningen ju icke har att behandla beskattningsfrågor. Hela den delen av frågekomplexet kommer alltså icke där upp till utredning.

Jag begärde emellertid ordet för att understryka att den framställning som här har gjorts från motionärerna och reservanterna rörande rätt till avdrag för periodiskt understöd för studier ju är ett spörsmål där riksdagen tidigare tydligt och klart uttalat sig och beställt en utredning om en reform. Kungl. Maj:t har inte brytt sig om den beställningen från riksdagens sida. Eftersom jag råkade få läsa en interpellationsdebatt i denna fråga som hölls år 1956, kan jag inte underlåta att citera ett avsnitt av vad bevillningsutskottets dåvarande ordförande, herr Olsson i Gävle, hade att säga om denna sak. Han sade: »Det svenska folkets beskattningsrätt utövas av riksdagen allena, den kan göra som den vill i det avseendet, och när det svenska folkets valda representanter skriver till Konungen och begär att ett förslag skall utarbetas med förtursrätt, så betyder det ju att riksdagen har gjort

Ang. avdragsrätt för studieunderstöd m. m.

en beställning, som Kungl. Maj:t egentligen inte borde kunna lägga åt sidan.» Jag kan i alla avseenden instämma i det uttalandet. När nu denna beställning har lagts åt sidan, tycker jag inte att det är orimligt att man på nytt begär att riksdagen skall skriva till Kungl. Maj:t om saken.

Herr PALME (s):

Herr talman! Herr Eriksson i Uppsala ville skylla på påsken som förklaring till den bristande intensiteten i debatten i år kring dessa frågor. Med all respekt för påsken tror jag dock att en väsentligare förklaring är den att det reella problem som väckte så stor debatt för något år sedan nu har fått en relativt god lösning. Det reella problemet var att ganska många akademiker-generationer från förkrigstiden, från tiden för andra världskriget och från tiden därefter hade nödgats ådraga sig mycket stora studieskulder till följd av att statens direkta stöd till de studerande då var ringa. Självfallet förelåg ett tryck från dessa människor med stora studieskulder att på något sätt få en lättnad. Hur de fick lättnaden var inte lika centralt som att de fick den. Nu genomförde ju riksdagen i fjol en avskrivningsreform som innebar att en fjärdedel av dessa studieskulder avskrevs, vilket medförde en mycket betydande lättnad framför allt för akademiker med stora studieskulder. Förslaget godtogs också av de organisationer, Saco och TCO, som ju närmast har dessa grupper av studieskuldsatta inom sina led. Om man sedan frågan lösts för nuvarande akademikerkategorier återkommer med kravet på avdragsrätt för amortering av studieskulder, kommer ju detta krav att självklart framstå som nattståndet.

Man har i utskottsbetänkandet inte fört någon diskussion om verkningarna av avskrivningssystemet. Herr Hagberg måste väl ändå anse det vara en fördel att stödet från samhällets sida kom att utgå lika till alla studerande i förhållande till deras studieskuld och inte i förhållande till deras inkomster. På det

Ang. avdragsrätt för studieunderstöd m. m.

sättet fick man ju ett i verklig mening generellt stöd. Det har även de berörda organisationerna tydligt ansett vara en fördel.

Till herr Lundström vill jag bara säga att om dessa amorteringsbidrag — som ju framför allt införts till förmån för de akademiker vilka nu är ute i förvärvslivet men som också är till fördel för dem som nu studerar — skulle komma att stimulera till ökad skuldsättning, så måste ju avdrag för amortering på exakt samma sätt stimulera till ökad skuldsättning. Herr Lundström invänder häremot att föräldrarna nu har slutat att ge bidrag till sina barn med hänsyn till de avskrivningsmöjligheter som tillkommit. Jag skulle vilja fråga vilket faktiskt material herr Lundström kan åberopa. Jag har inte sett till något material som på något sätt skulle utgöra ett belägg för herr Lundströms påstående på denna punkt.

Slutligen vill jag tillägga att den bristande intensiteten i debatten även kan bero på att det direkta stödet till de studerande byggts ut mycket kraftigt under senare år. Jag skulle tro att de studiesociala anslagen till akademikergrupperna under de senaste två åren beloppsmässigt har fyrdubblats. Självklart innebär detta en mycket väsentlig förbättring, som kanske minskat intensiteten i kravet på ytterligare hjälp.

Jag kan inte gå in på arbetet i den studiesociala utredningen. Det är riktigt att vi inom utredningen inte enligt våra direktiv skall syssla med skattefrågor. Så mycket vågar jag väl emellertid säga att den utformning som det direkta stödet kommer att få får betydelse även för bedömningen av skattefrågorna. Självfallet måste dessa ting betraktas som kommunicerande kärn, och därför vore det naturligtvis ur utredningens synpunkt utomordentligt olyckligt om man låste sig fast vid en viss tankegång när det gäller skattefrågorna, innan man hade ens utarbetat och än mindre tagit ställning till de direkta stödåtgärderna.

Jag ber också, herr talman, att få yrka bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s)

Herr talman! Herr Lundström uppfattade mitt anförande så att jag inte behjärtat ville försvara bevillningsutskottets betänkande när det gällde frågan om fericinkomsterna. Det är möjligt att han kan ha rätt. Jag ser nämligen inte bara till de små fericinkomsterna utan till skatteproblemet över huvud taget för små inkomsttagare. Vi har ju tyvärr inte ansett oss ha ekonomiska möjligheter att genomföra en verkligt radikal skattelagstiftning till förmån för de små inkomsttagarna. Det finns enligt mitt sätt att se inget skäl för att särskilt prioritera den grupp det här är fråga om. Om man betraktar fördelningen av skattebetalare finner man en oändligt stor grupp, som befinner sig i ett inkomstläge som ligger strax ovanför bottenavdraget, och det gäller dessutom människor som är verksamma i produktionen.

Vidare säger herr Lundström att riksdagen här har beställt en utredning om periodiskt understöd till studerande. Ja, den utredningen är i varje fall effektuerad på det sättet att skattelagssakkunniga har haft frågan uppe och avlämnat ett förslag. Visserligen börjar det nu att bli några år gammalt, men utredningen föreslog en ganska genomgripande förändring när det gäller de periodiska understöden, vilken innebar en kraftig beskärning av tillämpningsområdet. Varför finansministern på basis av den utredningen dröjt med att lämna riksdagen några förslag vet jag inte, men det är möjligt att han avser att pröva detta i annat sammanhang när ändå hela skattelagstiftningen nu ligger i stöpsleven. Följaktligen har herr Adolv Olssons beställning effektuersats så långt att utredning föreligger, ehuru den inte kommit fram till riksdagen.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Den utredning som herr Ericsson talar om innehöll såvitt jag vet rätt väsentliga fördelar när det gäller bidrag till studier, även om den innebar vissa ändringar i andra avseenden. Och det är studierna vi talar om nu.

Ang. avdragsrätt för studieunderstöd m. m.

Till herr Palme vill jag helt kort säga att det inte skall bestridas att 25-procentsavdraget har många fördelar, men det har bl. a. den nackdel som jag nämn- de, att det endast gäller *vissa* studie- skulder. Det är därför vi från vårt håll inte finner detta vara en tillfredsställan- de lösning, utan vi anser att problemet bör göras till föremål för ytterligare ut- redning.

Ett avdrag för periodiskt understöd skulle stimulera till ökade bidrag från föräldrarnas sida. Det har jag sagt ti- digare; jag vidhåller påståendet och in- te heller har någon bestritt det. Skulle föräldrarna erhålla möjlighet till viss avdragsrätt skulle de naturligtvis också vara intresserade att lämna sådana un- derstöd.

Till sist vill jag instämma i herr Pal- mes uppfattning, att man inte bör bin- da sig för någon reform på beskattning- ens område när det gäller studiekost- naderna förrän hela den stora frågan, som nu stöts och blöts i studiesociala utredningen, kommit fram. Det har vi också påpekat i vår reservation. Vi har sagt att det inte nu går att vidtaga nå- gon förändring utan att det nuvarande systemet t. v. måste bestå. Men vi har ansett att en utredning om den tekniska utformningen av skattefrågan bör göras samtidigt, så att förslag om båda dessa problem på en gång kan föreläggas riks- dagen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats pro- positioner komme att framställas först särskilt beträffande vardera punkten 1 och 2 av utskottets i förevarande betän- kande gjorda hemställan samt därefter särskilt rörande punkterna 3 och 4.

I fråga om punkten 1, fortsatte herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskot- tets hemställan skulle bifallas; 2:o), av herr *Hagberg*, att det förslag skulle an- tagas, som innefattades i den av honom m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen; samt 3:o), av herr *Lundström*, att kammararen skulle antaga det förslag, som innehölls i den

av herr *Stefanson* m. fl. vid betänkandet anförda, med II betecknade reservatio- nen.

Därefter gjorde herr talmannen pro- positioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hagberg* begärde votering, i an- ledning varav herr talmannen upptog vardera av de båda återstående yrkan- dena med hemställan, huruvida kamma- ren ville antaga detsamma till kontra- proposition i den förestående omröst- ningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Lundströms* yr- kande.

Herr *Hagberg* äskade emellertid vote- ring jämväl om kontrapositionens in- nehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkän- des en omröstningsproposition av föl- jande lydelse:

Den, som till kontraposition i hu- vudvoteringen angående bevillningsut- skottets betänkande nr 33 punkten 1 an- tager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr *Stefanson* m. fl. vid betänkandet avgivna, med II beteck- nade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits reservatio- nen I, av herr *Hagberg* m. fl.

Sedan kammararens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en bör- jan omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-pro- positionen.

Då emellertid herr *Lundström* begär- de rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befun-

Ang. avdragsrätt för studieunderstöd m. m.
nos vid omröstningens slut rösterna ha-
va utfallit sålunda:

Ja — 29;

Nej — 23.

Därjämte hade 89 ledamöter tillkän-
nagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och
godkändes för huvudvoteringen en så ly-
dande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsut-
skottet hemställt i sitt betänkande nr 33
punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som
innefattas i den av herr Stefanson m. fl.
vid betänkande avgivna, med II beteck-
nade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition
ånyo upplästs, verkställdes till en bör-
jan omröstning genom uppresning. Herr
talmannen förklarade, att enligt hans
uppfattning flertalet röstat för ja-propo-
sitionen.

Då emellertid herr *Lundström* begär-
de rösträkning, verkställdes nu votering
medelst omröstningsapparat; och befun-
nos vid omröstningens slut rösterna ha-
va utfallit sålunda:

Ja — 84;

Nej — 50.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkänna-
givit, att de avstode från att rösta.

Sedermera gjorde herr talmannen i
enlighet med de beträffande punkten 2
förekomna yrkandena propositioner,
först på bifall till vad utskottet i denna
punkt hemställt samt vidare på antagan-
de av det förslag, som innefattades i den
av herr Stefanson m. fl. vid betänkandet
avgivna, med III betecknade reservatio-
nen; och förklarade herr talmannen, ef-
ter att hava upprepat propositionen på
bifall till utskottets hemställan, sig fin-
na denna proposition vara med övervä-
gande ja besvarad.

Herr *Lundström* begärde votering, i
anledning varav uppsattes samt efter gi-

ven varsel upplästes och godkändes en
omröstningsproposition av följande ly-
delse:

Den, som bifaller vad bevillningsut-
skottet hemställt i sitt betänkande nr 33
punkten 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som
innefattas i den av herr Stefanson m. fl.
vid betänkandet avgivna, med III be-
tecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition
ånyo upplästs, verkställdes till en bör-
jan omröstning genom uppresning. Herr
talmannen förklarade, att enligt hans
uppfattning flertalet röstat för ja-propo-
sitionen.

Då emellertid herr *Lundström* begär-
de rösträkning, verkställdes nu votering
medelst omröstningsapparat; och befun-
nos vid omröstningens slut rösterna ha-
va utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 43.

Därjämte hade 24 ledamöter tillkänna-
givit, att de avstode från att rösta.

I vad avsåge punkterna 3 och 4, ytt-
rade nu herr talmannen, hade yrkats
dels att vad utskottet hemställt skulle
bifallas, dels ock att det förslag skulle
antagas, som innefattades i den av herr
Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna,
med IV betecknade reservationen.

Härpå gjorde herr talmannen propo-
sitioner enligt dessa båda yrkanden och
förklarade sig anse propositionen på bi-
fall till utskottets hemställan vara med
övervägande ja besvarad.

Herr *Hagberg* begärde votering, i an-
ledning varav uppsattes samt efter given
varsel upplästes och godkändes en så
lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsut-
skottet hemställt i sitt betänkande nr
33 punkterna 3 och 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 73;
Nej — 64.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Herr TALMANNEN anförde:

Jag ber att få lämna ett meddelande rörande arbetsplenium nu på fredag den 27 april. Såsom förut tillkännagivits hålles då kvällsplenium. Jag avser emellertid att föreslå kammaren att, oavsett om föredragningslistan då i sin helhet är genomgången eller ej, kammaren måtte åtskiljas omkring kl. 22.00.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av väckta motioner åsyftande dels utredningar berörande vallagarna och dels ändringar i dessa; samt

nr 14, i anledning av väckt motion angående förfarandet vid omröstningar i kamrarna;

bevillningsutskottets betänkande nr 41, i anledning av väckta motioner om restitution av bensinskatt för jordbruks-traktorer och skördetröskor;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av väckt motion om installerande av tidsenliga voteringsapparater i riksdagens kamrar; samt

Ang. avdragsrätt för studieunderstöd m. m.

nr 15, i anledning av väckta motioner angående bestridandet av semesterkostnaderna för riksdagens personal;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 23 mars 1956 (nr 73) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av 8 § förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent, m. m.;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 2 §§ lagen den 6 juni 1952 (nr 334) om höjning av vissa underhållsbidrag; samt

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 28 februari 1958 (nr 52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente;

jordbruksutskottets utlåtande nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande anslag till Byggnadsarbeten m. m. vid vissa för lantbrukshögskolans försöksverksamhet disponerade jordbruks-egendomar jämte i ämnet väckta motioner; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 28, i anledning av väckta motioner om utredning rörande utbildningsfrågor inom teaterns, filmens, radions och televisionens områden samt om en högskola för utbildning av vissa yrkesutövare inom film och TV;

nr 29, i anledning av väckta motioner angående behovet av daghemsplatser, om inrättande av ett servicesystem för tillsyn av sjuka barn samt om utredning rörande servicehus;

nr 30, i anledning av väckt motion om överväganden i syfte att ge julafton karaktär av helgdag;

nr 31, i anledning av väckt motion om bättre tillvaratagande av arbetskraftens kapacitet inom den statliga förvaltningen;

Interpellation ang. anslag för vävkurser, m. m.

nr 32, i anledning av väckta motioner angående ökat skydd mot radioaktiv strålning;

nr 33, i anledning av väckta motioner angående arbetsvärdering;

nr 34, i anledning av väckta motioner om underhållet av rastplatserna vid de allmänna vägarna, m. m.;

nr 35, i anledning av väckta motioner om formerna för en intensifierad och planmässig social forskning; samt

nr 36, i anledning av väckt motion om åtgärder i syfte att åstadkomma billigare läkemedel.

Interpellation ang. anslag för vävkurser, m. m.

Fru SVENSON (cp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! I årets statsverksproposition säger herr statsrådet och chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet i samband med Bidrag till driften av lokala yrkesskolor och frågan om bidraget till deltidskursverksamheten, att viss åstramning torde böra ske på detta område och klarare linjer skapas.

Under en längre tid har frågan om statsbidraget till deltidskurser varit uppe till diskussion och spörsmålet om dessa kurser är »klart yrkesutbildande» eller ej ställts i förgrunden. Många har frågat sig: Vad är »klart yrkesutbildande» och vilka arbetsformer kan benämnas »förvärvsarbete»? På den första frågan har man ej från något håll kunnat avge ett klart och tillfredsställande svar. På den senare har statskontoret svarat i sitt utlåtande i frågan, att »deltidskurserna i betydande utsträckning vänder sig till och frekventeras av husmödrar och andra personer, vilka sakna förvärvsarbete».

Ladets alla husmödrar får här klart besked om hur deras arbete betraktas.

I enlighet med denna uppfattning har också frågan om deltidskurserna, deras berättigande och yrkesutbildande syfte behandlats. I anslutning till givna direktiv från departementet och statskontoret har genom överstyrelsen för yr-

kesutbildning utgått meddelande till yrkesskolorna om upphävande av vissa undervisningsplaner. Sedan man nu erfarit vilka deltidskurser upphävandet kom att gälla har det uppstått förvåning och oro, främst bland landsbygdens kvinnor för vilka de sålunda indragna undervisningskurserna haft den största betydelse. Men även inom tätorterna har hemslöjden och de korta hemslöjdskurserna år från år fått ökad betydelse och ökat omfång.

På den husliga sektorn har nämligen de hemslöjdsbetonade kurserna ensidigt drabbats; kurser i vävning, växtfärgning, lannesömnad, knyppling, prydnadssöm m. fl. Motiveringen för upphävandet skulle vara att samtliga dessa kurser skulle vara »hobbybetonade». Jag frågar: Är det någon som vet hur många kvinnor som genom knyppling och broderi bidragit till familjeförsörjningen? Vidare: Hur är det möjligt att alla vävande kvinnor i detta land har så stora fritidsproblem att de måste tillgripa vävningen som hobby? En vanlig husmor på landet har, enligt min erfarenhet, sällan råd att hålla sig med något så exklusivt som fritidsproblem och därmed följande krav på hobbies, så länge hon orkar delta i det dagliga arbetet. Möjligen sedan. Och så kallas det numera inte hobby utan terapi och räknas som synnerligen nyttigt och hälso-befrämjande.

Vävkurser understödda med allmänna medel har hållits i detta land under mer än 50 år utan att någon avmattning vare sig i fråga om utbildningsbehovet eller intresset kunnat spåras. Deltagande i en vävkurs har för de flesta kvinnor betytt ökade och förnyade kunskaper i att vårda och förbättra det egna hemmet, en kvalitativ höjning av den textila inredningen och ofta även en sparad slaut.

Tyvärr finns inga siffror på vad vävundervisningen här medfört av realvärdet. Men för många kvinnor som lämnats ensamma eller som aldrig fått tillfälle till annan yrkesutbildning har en genomgången vävkurs, utan att målsättningen just då stått klar, blivit inkörs-

Interpellation ang. anslag för vävkurser, m. m.

porten till ett självständigt, avlönat arbete under återstoden av det verksamma livet och ett arbete som hon utfört med glädje och stolthet.

I en tid då flykten från landsbygden är ett problem för hela nationen borde det vidare vara av vitalt intresse för dem som bär ansvar för vårt lands framtid att alla till buds stående medel utnyttjas för att hålla en tillräcklig del av befolkningen kvar vid jordbruk, fiske, skogsbruk och småindustri ute i svenska bygder. Det räcker emellertid icke med omtanken om de manliga yrkesutövarna. Även deras hustrur och döttrar behöver få stöd.

Folk som lever i tätorterna glömmar så lätt de stora avståndens bistra realitet. Kvinnornas möjligheter till egen utkomst, i likhet med deras medsystemars i tätbefolkade bygder, saknas. Ofta får denna kvinnogrupp dras med både betungande ekonomiska problem och med en isolering som föga stärker deras lust att stanna kvar.

Kan samhället erbjuda dem någon lättnad, så bör det enligt min mening också ske.

En kurs i hemslöjd och utövandet av hemslöjdsarbete kan bli en väg ur isoleringen och även ge ett visst ekonomiskt utbyte. Och problemet att från dessa företeelser få avföra den bagatelliserande benämningen »hobby» är främst: Hur skall man få folk att förstå att för dem är deltagandet i en kurs »klart yrkesutbildande» även om den på grund av väl kända skäl måste bli kort och arbetet sedan utföras på småstunder mellan de andra sysslorna?

För att rätt förstå även den psykologiska betydelsen av kvinnlig handslöjd måste vi nog gå tillbaka till tider, långt avlägsna, då vårt land var ett fattigt land och liksom nu hade ett bistert klimat. Hemmet och dess trivsel blev därför tidigt just för nordbon motvikten till eller ersättningen för söderns sol och blomstring. För att uppnå denna trivsel och ombonade trygghet har kvinnorna sedan uråldrig tid strävat med och glatt sig åt att själva kunna tillverka

de i sig själva kostbara ting som hemmets textilier utgör.

Nu har det tunga och arbetskrävande arbetet med framställandet av råvaran härför onödiggjorts. Och även de färdiga textilierna finns att köpa. Men erfarenheten har lärt oss, att om man icke har råd att hålla sig till de dyrare sortimenten, så är den köpta produkten sällan så gedigen eller har den personliga prägel man skulle önska. Många av våra husmödrar *vill* därför fortsätta att tillverka själva.

Den känsla för materialets godhet som en genomgångens kortkurs i vävning under sakkunnig ledning ger, bidrar verkningsfullt att skaffa efterfrågan på högre kvalitet även på den fabriktillverkade varan. Detta erkännes oförbehållsamt av industriens företrädare av i dag. Och man möter hos dem ständiga ansträngningar att frambringa produkter som varken i kvalitet eller mönstring skall stå handaslöjdens efter. Men även en sådan strävan behöver en ständig och förnyad stimulans. Och den kommer, nu som förr, via handens obundna och idégivande skapande.

Även utomlands har den svenska kvinnliga hemslöjden gott anseende, både då det gäller undervisningen och den färdiga produkten. Vid vävskolorna och kursverksamheten tar man fortlöpande emot amerikaner, engelsmän, schweizare och andra som söker sig hit för att lära av vårt vetande och studera våra kvaliteter. Jag tror att detta i detta sammanhang behöver talas om, därför att svensken själv i allmänhet tycks veta alltför litet härom.

Våra hemslöjdsaffärer är också ett av de första resmålen för världsomseglare och andra turister. Ju mer genuin och äkta och förstklassigt utförd varan är, desto bättre är det. Och köplusten uteblir sällan. Det är inga föraktliga summor som på detta sätt tillföres landet och flyter in i statskassan — samma kassa ur vilken, om jag inte tar fel, utbildningsanslaget utgår.

Slutligen bör betonas att en stor mängd skolor, lärare, kursanordnare,

Interpellation ang. anslag för vävkurser, m. m.

kvinnorganisationer etc., ser med oro på de åtgärder som vidtagits beträffande vissa av yrkesskolornas undervisningsplaner.

Med hänvisning till det anförda anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa följande frågor.

Vad är orsaken till den exceptionellt brådskande negativa åtgärden från statsmakternas sida, som resulterat i indragningen av anslagen till bl. a. närmare tusentalet vävkurser berörande ett par hundra vävlärarinnor och 10 000—12 000 elever per år?

Har åtgärden föregåtts av någon utredning rörande hur de elever som bevisat ifrågavarande kurser utnyttjat sina kunskaper?

Har yrkesskolornas åsikter om värdet av kurserna inhämtats, bl. a. i syfte att utröna elevernas inriktning och önskemål?

Har före åtgärdens vidtagande salu-slöjdens bedrivande och omfattning övervägts?

Har åtgärden grundats på uppfattningen att yrkesutbildning, som främst kommer till nytta i hemarbete och ej ger samma in pengar mätbara avkastning som viss annan utbildning, inte bör lämnas statligt ekonomiskt stöd?

Avser statsrådet vidtaga åtgärder för att inom rimlig tid ersätta den undervisning som indragits med annan undervisning i syfte att tillgodose främst dem som inte har tid eller tillfälle att bevista yrkesskolornas längre kurser?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 702, av herr *Jacobsson, Gösta*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 149, med förslag till lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar;

nr 703, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 140, angående viss ändring i gällande bestämmelser rörande försäljning av obeskattade varor på tullflygplats, m. m.;

nr 704, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 140, angående viss ändring i gällande bestämmelser rörande försäljning av obeskattade varor på tullflygplats, m. m.;

nr 705, av herr *Hagberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 140, angående viss ändring i gällande bestämmelser rörande försäljning av obeskattade varor på tullflygplats, m. m.;

nr 706, av herr *Lundström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 140, angående viss ändring i gällande bestämmelser rörande försäljning av obeskattade varor på tullflygplats, m. m.;

nr 707, av herr *Ringaby*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 142, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken;

nr 708, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 143, med förslag till lag om räntereglering och emissionskontroll (ränteregleringslag);

nr 709, av herr *Schmidt m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 143, med förslag till lag om räntereglering och emissionskontroll (ränteregleringslag);

nr 710, av herr *Sveningsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 155, med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648), m. m.;

nr 711, av herr *Anderson, Carl Albert*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136, med förslag till skollag m. m.;

nr 712, av herr *Anderson, Carl Albert*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136, med förslag till skollag m. m.;

nr 713, av herr *Bergh, Ragnar*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136, med förslag till skollag m. m.;

nr 714, av herr *Bergh, Ragnar*, och fröken *Ljungberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136, med förslag till skollag m. m.;

nr 715, av herr *Carlsson, Eric, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136, med förslag till skollag m. m.;

nr 716, av herr *Carlsson, Eric*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136, med förslag till skollag m. m.;

nr 717, av herr *Larsson, Lars*, och herr *Dahlberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136, med förslag till skollag m. m.;

nr 718, av herr *Lundström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136, med förslag till skollag m. m.;

nr 719, av fru *Segerstedt Wiberg*, i

anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136, med förslag till skollag m. m.; och

nr 720, av herr *Wirmark m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136, med förslag till skollag m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.32.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Torsdagen den 26 april

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 166, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till skogshögskolan för budgetåret 1962/63 jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 169, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning rörande anslag till Särskilt stöd åt det mindre jordbruket jämte i ämnet väckta motioner.

Anmälades och godkändes allmänna beredningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 167, i anledning av väckt motion om inrättande av en statlig konsertbyrå;

nr 168, i anledning av väckta motioner om underlättande av kvinnors återinträde på arbetsmarknaden; samt

nr 174, i anledning av motioner om utredning rörande massör- och sjukgymnastutbildning för blinda och synskadade.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 170, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1962/63 till Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek;

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor rörande totalförsvarets upplysningsverksamhet m. m.;

nr 172, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; och

nr 173, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa beredskapsåtgärder under budgetåret 1962/63 m. m.

Ang. förslag till årets riksdag om fyra veckors semester för vissa arbetstagargrupper

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet NILSSON, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Helmer Perssons interpellation angående förslag till årets riksdag om fyra veckors semester för vissa arbetstagargrupper, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr Helmer Persson har frågat, om regeringen avser att förelägga riksdagen förslag om ändringar i semesterlagen avseende förlängd semester för vissa arbetstagargrupper.

Den fråga herr Persson tagit upp behandlades i en motion till förra årets riksdag. Motionen föranledde ingen annan åtgärd än att riksdagen beslöt hemställa om dess överlämnande för känedom till 1960 års semesterkommitté. Denna riksdagens önskan har uppfyllts.

Semesterkommittén väntas senare i år framlägga förslag om en allmän förlängning av semestern från tre till fyra veckor. Regeringens förslag i anledning härav kan väntas till nästa års riksdag.

Herr PERSSON, HELMER, (k):

Herr talman! Jag får tacka för det svar som socialministern har lämnat på min interpellation, men tyvärr måste jag konstatera att det svar statsrådet har gett på min fråga är alltför negativt. Jag hade nämligen frågat så här: Avser regeringen att förelägga riksdagen förslag om sådan ändring av semesterlagen att gruvarbetare under jord samt övriga grupper med pressande ar-

Ang. förslag till årets riksdag om fyra veckors semester för vissa arbetstagargrupper
bete erhåller längre semester redan år 1962?

Socialministern nöjer sig med att hänvisa till en motion, som behandlades vid fjolårets riksdag, och att synpunkterna i denna överlämnats till 1960 års semesterkommitté. Vidare förutser statsrådet att nämnda kommitté lägger fram förslag innevarande år om en allmän förlängning av semestern till fyra veckor och att regeringen i anledning härav kan väntas lägga fram förslag till nästa års riksdag.

År 1960 — jag vill påminna om den saken — när industriarbetarna kom hem från sin treveckorssemester, konfronterades de omedelbart med socialdemokratiska partiets valaffisch, som förkunnade att nu skulle fyraveckorssemestern genomföras. Nå, utan tvivel var ju det ett bra inslag i valrörelsen 1960. Emellertid har snart två år förflutit, och vi står inför 1962 års kommunal- och landstingsval. Men tydligen blir det inte någon allmän fyraveckorssemester förrän 1964, kanske tidigast 1963.

När det gäller gruvarbetare som arbetar under jord och långt ovan polcirkeln kan detta långhalande inte anses vara en rättfärdig politik. Om blott den goda viljan hade funnits hos regeringen, så skulle det ha varit fullt möjligt, tekniskt och i andra avseenden, att i avvaktan på semesterkommitténs slutliga förslag genomföra en delreform, som redan nu gav gruvarbetarna och andra grupper som arbetar under pressande förhållanden fyra veckors semester. Innan lagen om allmän treveckorssemester för arbetarna kom till, hade som bekant gruvarbetarna i flera år haft tre veckors semester, medan andra arbetargrupper hade två veckors semester.

Här möter man väl invändningen, att treveckorssemestern för gruvarbetarna var en fråga som löstes avtalsvägen. Kan man då inte förfara på samma sätt nu, så att gruvarbetarna kan få fyra veckors semester snabbare än vad som tydligen kan ske lagstiftningsvägen med den takt som regeringen har lagt upp i den här frågan? Men såvitt jag har förstått har inte ens det statliga LKAB visat något

större intresse av att avtalsvägen ge sina arbetare fyra veckors semester. Det var bl. a. därför som gruvfyran i Malmberget vid ett välbesökt möte den 28 juni 1961 efter en speciell behandling av semesterfrågan enhälligt beslutade kräva av sin förbundsledning, att den skulle hemställa hos regeringen om ett förslag angående fyra veckors semester för gruvarbetarna och att det förslaget skulle läggas fram till innevarande års riksdag. Socialministern kanske i dag kan ge ett besked, om Gruvs förbundsledning fört frågan vidare till regeringen och i så fall vilket svar Gruvs förbundsledning fick av regeringen.

Utvecklingen har gått dithän, att gruvarbetarna betraktar lösningen av frågan om fyraveckorssemestern som en lagstiftningsfråga, och inte minst regeringen har, bl. a. genom sina löften, befast inställningen att den måste lösas lagstiftningsvägen.

Jag beklagar att regeringen inte förstår hur nödvändigt det är att genom en delreform innan fyraveckorssemestern genomförs i stort ge främst gruvarbetarna denna nödvändiga förmån. En sociologisk undersökning bland gruvarbetarna i Kiruna har blottat vissa fakta, som det finns alla skäl för regeringen och riksdagen att observera. Inte mindre än 70 procent av gruvarbetarna förklarade nämligen, att de helst önskar att deras barn inte skall behöva gå ned i gruvorna när de blir vuxna. Den främsta motiveringen var att det hårda gruvarbetet inte ger några fördelar i jämförelse med andra yrken men däremot en rad nackdelar, som jag inte skall ta upp tiden med att här ange. Vore det inte lämpligt att bl. a. genom särskilda semesterförmåner göra gruvarbetet mer attraktivt för den ungdom, som skall träda till när de gamla inte orkar längre?

Låt mig till sist understryka, att de grupper som arbetar under pressande förhållanden har rätt att kräva större förmåner än de vilka har sig förelagda lättare uppgifter inom produktionen. Regeringen och riksdagen måste mer än tidigare ta hänsyn till detta.

Ang. förslag till årets riksdag om fyra veckors semester för vissa arbetstagargrupper

Herr statsrådet NILSSON:

Herr talman! I 1960 års valrörelse utlovade socialdemokratien, att fyraveckorssemesteren skulle genomföras under den stundande riksdagsperioden. Som framgick av det svar jag nyss lämnade till herr Persson tänker socialdemokratien hålla detta löfte.

Herr PERSSON, HELMER, (k):

Socialministern måste väl medge, att om man iakttagit något större mått av rättvisa, så borde exempelvis gruvarbetarna i Norrbotten, som arbetar långt ovan polcirkeln, ha kunnat få fyra veckors semester redan 1962. Ett förverkligande av det hade inte alls stått i motsättning till kravet på att fyraveckorssemesteren skall vara genomförd under perioden fram till 1964.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogos och hänvisades motionen nr 702 till konstitutionsutskottet,
 motionerna nr 703—706 till bevillningsutskottet,
 motionerna nr 707—709 till bankoutskottet,
 motionen nr 710 till behandling av lagutskott och
 motionerna nr 711—720 till särskilda utskottet.

Föredrogos och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden nr 13 och 14, bevillningsutskottets betänkande nr 41, bankoutskottets utlåtanden nr 14 och 15, första lagutskottets utlåtanden nr 32—35, jordbruksutskottets utlåtande nr 14 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 28—36.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 721, av herr *Stefanson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 149, med förslag till lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbetomma allmänna handlingar; och

nr 722, av herr *Nilsson, Ferdinand, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 157, angående besiktningsveterinärernas vid kontrollslakterier anställningsförhållanden m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.13.

In fidem

Fritz af Petersens